

TRAIAN VUIA ȘI REZISTENȚA FRANCEZĂ ÎN CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Dan Popescu

Între anii 1936 și 1939, savantul Traian Vuia se apropia de cercurile progresiste studențești și întreținea legături puternice cu socialiștii, militând pentru unirea tuturor forțelor progresiste franceze, pe baza constituirii Frontului Popular, pentru a stăvili agresiunea fascistă și invaziile sale brutale asupra unor țări și popoare ce făceau parte din Societatea Națiunilor.

Fasciștii italieni ocupă încă în 1935 Etiopia, înlăturându-l pe negusul Abisinei, Haile Selassie; cooperează, de asemenea, la intervenția Axei în Spania (1936-1939). Hitleriștii ocupă Austria (1938), Cehoslovacia (1938-1939) și invadează, la 1 septembrie 1939, Polonia, marcând începutul celui de-al doilea război mondial. Puterile occidentale, Anglia și Franța, cu toate că au intrat imediat în acest conflict, n-au mișcat un deget în sprijinul Poloniei. Colonelul Beck, ministrul de externe al Poloniei, a cerut în repetate rânduri să fie bombardate fabrici de armament, arsenale militare, puncte strategice, căi de comunicație ale agresorului, însă atât *Quai d'Orsay*, cât și *Foreign Office* nu au luat nici o măsură militară strategică în perioada războiului cu Polonia, ci doar mici acțiuni militare privind liniile „Sigfried” și „Maginot”.

De fapt, în toamna anului 1939 Germania n-a organizat nici o acțiune militară împotriva Franței și Angliei. În primăvara anului 1940, Hitler a ordonat ocuparea Danemarcei și a Norvegiei, minând strâmtoarele Skagerat-Kategat, închizând astfel drumul marinei britanice spre Marea Baltică¹. În 9-10 mai, armata germană a atacat pe un front larg, începând de la Luxemburg până la Marea Nordului, călcând în picioare neutralitatea Olandei și a Belgiei, începând ofensiva împotriva armatelor franco-britanice staționate pe Meusa. „La 14 mai, frontul francez era străpuns pe o lungime de 60-80 km; superioritatea aeriană, diviziile blindate nu numai că demoralizează trupele, dar răspândesc teroarea în rândurile populației civile [...]; drumurile erau înghesuite de mașini, camioane, căruțe, armata fără număr a bicicletelor și sute de oameni ce

---

¹ I. Hurdubețiu, **Istoria Suediei**, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, p. 301.

porneau pe jos cu bocceaua pe umăr sau pusă într-o roabă pe care o împingeau”². Președintele Consiliului de Miniștri al Franței, Paul Reynaud, încearcă măsuri energice, înlocuindu-l pe generalul Gamelin cu generalul Weygand chemat din Orient, numindu-l președinte pe mareșalul Petain, înlăturându-l pe Daladier și numindu-l pe Mandel, care de fapt a avut un rol dominant în politica țării. Situația, însă, nu s-a echilibrat pe front, căci olandezii capitulează, iar regina Wilhelmina se retrage la Londra, iar câteva zile mai târziu, „regele Belgiei, Leopold al III-lea, capitula cu trupele de sub comanda lui”, căscând o prăpastie adâncă în dispozitivul armatelor franceze din Nord. „Forțele franceze luptau zi și noapte, aproape total epuizate – 40 de divizii franceze trebuiau să oprească atacul dușman format din peste 120 de divizii și blindate de sprijin”³.

După aceste înfrângeri, lordul Got, comandantul forțelor militare engleze, se gândea, încă în 19 mai, la o posibilă retragere spre Dunkerque. Armata germană, blindatele și diviziile mecanizate se scurgeau spre Amiens și Arras, iar în noaptea de 20 mai⁴, armata hitleristă a intrat în orașul Abberville, traversând și tăind toate comunicațiile forțelor militare din nordul Franței. Panzerele germane înaintau cu o viteză de circa 40-50 km pe zi, ocupând numeroase orașe și sate, fără să întâmpine nici o rezistență.

În aceste momente critice, Hitler a ordonat generalului Hadler să fie prudent, încetinind înaintarea. Toate aceste măsuri militare au creat condiții pentru imbarcarea englezilor, în ziua de 24 mai, pe cele opt distrugătoare aparținând marinei regale britanice. În zilele următoare, prin spiritul de abnegație al unităților militare franceze și engleze, peste 1000 de vase, sprijinite de aviația britanică (R. A. F.), au evacuat 338.000 de soldați⁵.

Data fiind situația existentă, generalul Weygand nu vedea, evident nici o perspectivă ca francezii să continue lupta, iar mareșalul Petain se hotărâse deja că trebuie încheiată pacea⁶. În această situație disperată, Franța, prin vocea primului-ministru al Angliei, a cerut ca Statele Unite să intre în război, pentru a salva Europa de invazia fascistă.. Prin ambasadorul

---

² J. Madaule, **Istoria Franței**, Ed. Politică, București, 1973, p. 212-213.

³ **Ibidem**, p. 213.

⁴ Ed. Heriot, **Pagini de Jurnal**, Ed. Flammarin, Paris, 1952, p. 349.

⁵ A. Maurais, **Istoria Angliei**, Ed. Politică, București, 1970.

⁶ W. Churchill, **Al doilea război mondial**, vol. I, Ed. Saeculum, București, 1998, p. 286.

Statelor Unite de la Londra, Kennedy, președintele SUA a trimis următorul răspuns: „... mesajul dumatăle m-a mișcat adânc... guvernul nostru va pune la dispoziția guvernelor Aliate materiale strategice... ne dublăm eforturile ca să facem mai mult. Minunata rezistență a armatelor franceză și britanică a impresionat profund poporul american”⁷.

La 16 iunie 1940, premierul Marii Britanii, Winston Churchill, a propus guvernului francez crearea Uniunii anglo-franceze și continuarea războiului, prin efectivele ambelor țări. Churchill a elaborat o declarație, propunând ca această Uniune să aibă o dublă cetățenie, cu organe comune de apărare, de poliție, externe, financiare și economice, precum și pentru continuarea războiului; sediul guvernului a fost stabilit în Nordul Africii. Miniștrii erau însă șovăielnici, iar oamenii lui Petain ce formau secția defensivă au adus acuzații violente („Franța sub tutelă”, „Distrugerea imperiului colonial francez împingând Franța în situația de dominion”)⁸.

Cu toate că făcea parte din acest guvern, Charles de Gaulle era pentru continuarea luptei împotriva agresorului. Cu de la sine putere, la 6 iunie, generalul de Gaulle, secretar de stat al ministerului apărării naționale, a ordonat vasului francez „Pasteur”, ce aducea armament din SUA, să se îndrepte către un port englez⁹. În această situație ambiguă, generalul Charles de Gaulle, în ziua de 17 iunie 1940, a părăsit Franța, aterizând la Londra, iar în 18 iunie, la orele 20, postul de radio britanic, difuza discursul generalului francez: „... trebuie să continuăm lupta pentru a repune Franța în drepturile ei și pentru a-i reda măreția, pentru zdrobirea învingătorilor de moment... chem pe toți francezii să salveze patria, să se înroleze în mișcarea ce s-a constituit. «Forces Françaises Libres»”. În aceeași zi, marele general a lansat, de pe teritoriul englez, cunoscutul apel: „orice s-ar întâmpla, flacăra Rezistenței franceze nu trebuie să se stingă și nu se va stinge”¹⁰.

La 22 iunie se semnează armistițiul, Franța fiind separată, printr-o linie de demarcație arbitrară, în două zone: una cuprindea 2/3 din teritoriu, ocupată de inamic, cealaltă rămânea „liberă” și guvernul francez își exercita aici suveranitatea sub controlul comisiilor de armistițiu germană și italiană, prizonierii, aproape 2.000.000 de militari, rămâneau în mâinile

⁷ A. Nevis, H. Steel Commager, **Histoire de Etas-Unis**, Paris, 1989, p. 675.

⁸ W. Churchill, **op.cit.**, p. 305.

⁹ **Ibidem**, p. 303.

¹⁰ Ch. de Gaulle, **Memorii de război**, Ed. Politică, București, 1969, p. 220.

învingătorului, iar flota franceză se găsea concentrată în diferite zone geografice: Mediterană, Oceanele Atlantic, Indian și Pacific. Germanii, prin guvernul de la Vichy, intenționau să folosească escadrilele franceze în interesul lor. Cercetând unele lucrări de specialitate, au ajuns la concluzia că, cele mai multe nave se găseau în porturile engleze Portsmouth și Plymouth, dar mici unități navale se aflau ancorate în porturile: Alexandria, Oran, Toulon, Dackar, Indochina, Madagascar¹¹. La 12 iulie 1940, guvernul Petain îl înlătură pe președintele Republicii a III-a Franceze, Albert Lebrun. Petain devine șeful Statului Francez, înlocuind mândra deviză a revoluției franceze, „Libertate, Egalitate, Fraternitate”, prin lozinca „Muncă, Familie, Patrie”¹².

În anii grei ai războiului, când teroarea hitleristă ajunsese la apogeu, când mii de patrioți au fost asediați, executați, deportați, antifasciștii români au participat alături de aceștia la mișcarea de Rezistență franceză, luptând în regiunea Parisului, în Provence, precum și la insurecția națională din 23 august 1944.

În locuința savantului român Traian Vuia din strada Dupont, în condițiile foarte grele ale ocupației hitleriste, antifasciștii români au făurit planuri legate de mișcarea de rezistență, difuzând fluturași, manifeste, chemări. Pentru meritele sale deosebite, de militant activ, cu toate că trecuse de 70 de ani, în 1943, când s-a constituit F. N. R. în Franța, Traian Vuia a fost ales președintele acestui comitet. În organul său de presă „Libre” se arată că F. N. R. este o mișcare de masă din care fac parte patrioții români provenind din toate păturile sociale și toate credințele politice. Emigranții români, în număr de aproape 14.000¹³, s-au înrolat în această mișcare, susținând-o cu toate forțele. În preambulul programului de acțiune al F. N. R. se preciza: „... noi românii din Franța, nu vrem ca națiunea franceză să ne confunde cu cei care-l slujesc pe Antonescu. Cei ce mânduiesc coasa, sapa și ciocanul, cei ce exprimă adevărata gândire românească... sunt alături de popoarele care luptă împotriva agresorului german”¹⁴.

În lunile iulie-august 1940, Hitler pregătește planul „Leul de Mare” cu scopul de a debarca în Marea Britanie, iar comandantul acestui front

---

¹¹ *Ibidem*, p. 224.

¹² Dan Popescu, *Colocviile Traian Vuia 2000-2001*, Ed. De Vest, p. 57.

¹³ *Ibidem*, p. 58.

¹⁴ *Ibidem*, p. 60.

este numit generalul Rundstedt, având la dispoziție 13 divizii și alte 12 de rezervă. Forțele militare germane erau adunate în porturile dintre Rotterdam și Boulogne, fixând debarcarea între orașele Brighton și Worthing; Doverul urma să fie capturat de pe uscat.

Statul-major naval a cerut pentru această debarcare ca forțele aeriene britanice să fie neutralizate, nu numai în zona de traversare, ci și din zona de debarcare¹⁵. Aici germanii dispuneau de peste 2.500 avioane, însă debarcarea a eșuat, din cauza raidurilor aeriene ale aviației britanice. În vara lui 1940, forțele militare italiene au debarcat în Grecia, însă cele 27 divizii sunt alungate în Albania. „Marina britanică pătrunde în portul Taranto, pricinuind numeroase pagube materiale flotei italiene”¹⁶. În aprilie 1941, forțele germane ocupă întreaga Grecie, iar în 20 mai au început ofensiva pentru cucerirea insulei Creta, în loc să-și îndrepte atenția spre Orientul Apropiat și Mijlociu, unde ar fi putut ocupa zone întinse, căci forțele militare engleze, prezente în regiune erau puțin numeroase.

În Franța oficială a lui Petain, unde dicta Gestapoul, s-a declanșat o puternică prigoană împotriva evreilor și a unor personalități care s-au opus regimului instalat, fiind arestați conducători și miniștri ai Republicii a III-a. În procesul de la Riom au fost condamnați și încarcerați: Leon Blum, Eduard Daladier, Paul Reynaud, Georges Mandel, iar alți patrioți francezi, fără judecată, au fost închiși într-o fortăreață sumbră din Pirinei, în lagărul de la Gurs¹⁷.

În Franța liberă, condusă de generalul de Gaulle, a continuat lupta, găsind o poziție strategică în spațiul african, unde patriotul general a mobilizat la luptă numeroși francezi și africani, constituind, la 23 septembrie 1941 „Comitetul Național Francez”, un organism competent să administreze și să apere interesele Franței libere. Astfel, „în Eritreea, francezii liberi și trupe engleze au lichidat dominația italiană în Africa orientală”¹⁸. La sfârșitul anului 1941, prin intrarea SUA și a Japoniei în război, conflictul european devine unul mondial. Prin intermediul Vichy-ului, Japonia ocupă Indochina franceză, forțele nipone atacând de asemenea Malaca și Singapor-ul englez. În anul 1942, flota americană are pierderi enorme, Filipinele și Indiile olandeze sunt cucerite de japonezi.

¹⁵ W. Churchill, , **op. cit.**, p. 332.

¹⁶ G. Proccaci, **Istoria italienilor**, București, 1975, p. 476-477.

¹⁷ Documente, **Români în rezistența franceză în anii celui de-al doilea război mondial**, Ed. Politică, București, 1967, p. 416.

¹⁸ C. Mureșanu, **Imperiul Britanic**, București, 1967, p. 416.

Germanii nu pot cuceri Moscova și se împotmolesc la Stalingrad.

Schimbarea radicală a raportului de forțe pe marile fronturi a exercitat o puternică influență asupra mișcării de rezistență din Europa și, în special, pe teritoriul francez, unde în permanență a existat o intensă interacțiune, care s-a amplificat în anii 1943-1944, când luptătorii din Rezistență din Bretannia, masivul central, Alpi, cu arme și muniții parașutate din avioanele aliate sau luate direct de la germani, se constituiau în „Consiliul Național al Rezistenței”, sub conducerea lui Jean Moulin, „unificatorul care a avut legături strânse și constante cu Londra și Algerul”¹⁹.

În această luptă a Rezistenței franceze s-au înregistrat și detașamente românești (care au dat lovituri serioase ocupanților germani), formate din studenții români care studiau în Franța, dintre care remarcăm pe G. Brola, V. Ionescu, I. Ureche și T. Popescu, care erau decși să lupte împotriva elementelor fasciste în cadrul „Asociației studenților români”. Autoritățile de la București au cerut Rectoratului Universității din Paris să retragă bursele obținute de un număr de 15 studenți români²⁰. Legația României din Paris a lui Antonescu le-a anulat pașapoartele și cetățenia. Rectoratul Universității din Paris a refuzat satisfacerea cererii autorităților antonesciene²¹. Astfel, ziarele clandestine ale Rezistenței scot în relief, în numărul din 3 iulie 1943, faptul că „... în seara zilei precedente partizanul Iosif Clisici, numele de război Albert, matricula 10.012, a căzut în orașul Clichy, în lupta cu un detașament format din o sută de soldați SS”²².

Marele istoric francez Jacques Madaule (în **Istoria Franței**, vol. III, p. 256) sublinia, referindu-se la mișcarea de rezistență: „Franța se mobilizează în taină împotriva invadatorului și a regimului care s-a pus în slujba lui, toată lumea simte că se apropie ceasul luptei supreme; niciodată refrenurile Marseillesei nu au fost potențate de o semnificație atât de mare... se pregătește insurecția națională; victorie sau moarte – sunt cuvinte încrustate în toate inimile”.

În Franța, guvernul de la Vichy, în frunte cu vestita Miliție, un fel de gardă pretoriană, a creat un regim de teroare, folosind metode identice cu cele ale Gestapoului, camerele de tortură nefiind cu nimic mai prejos

---

¹⁹ Documente..., p. 37.

²⁰ **Ibidem**, p. 38.

²¹ **Ibidem**, p. 39.

²² Dan Popescu, **Românii în rezistența europeană**, în **Actualitatea Lugojeană**, martie, 1999, p. 12.

decât ale zbirilor germani. Și-au pierdut viața, în aceste condiții, peste 75.000 francezi, iar alte mii de cetățeni au fost deportați, însă Rezistența franceză a luat un și mai puternic avânt în lupta pentru zdrobirea inamicului. În acele momente dramatice a avut loc, între 14 și 21 ianuarie, Conferința de la Casablanca, unde au participat Roosevelt, Churchill, Eisenhower, generalii Alexander, Giraud și de Gaulle²³. Aici s-au discutat viitoarele operațiuni militare și s-a hotărât capitularea necondiționată, deschizându-se calea ca forțele franceze să se unească cu Mișcarea francezilor liberi din jurul lui de Gaulle, și să-i cuprindă, astfel, pe francezii din lume, aflați în afara stăpânirii germane²⁴.

În această perioadă, englezii ocupă Irakul și Iranul, care optaseră pentru regimul de la Berlin, și, asigură împreună cu SUA apărarea Australiei, Noii Zeelande și a Pacificului de Sud-Vest. În toamna anului 1942, armata a VIII-a condusă de generalul Montgomery începe ofensiva din Egipt, de la El Alamein, iar până în mai armatele generalului Rommel sunt împinse spre Tunis; Africa de Nord este cucerită și se creează condiții pentru debarcarea din Sicilia²⁵. În Oceanul Pacific, flota japoneză este înfrântă în Marea Coralilor și în Insulele Midway²⁶.

Eșecurile suferite de armatele Axei, pe toate fronturile, au determinat ridicarea la luptă a întregului popor francez. Deși decimată, rezistența a continuat lupta și și-a regrupat rândurile; armele îi parveneau în cantități mari, însă tot neîndestulătoare. Franța s-a mobilizat în taină împotriva invadatorului și a regimului care s-a pus în slujba lui.

La 6 iunie 1944 aliații au pus în mișcare operațiunea „Overlord”, la care au luat parte peste 3.500.000 de soldați, transportați cu 4.126 vase de transport, escortate de 1.213 nave de război, iar pentru asigurarea acoperirii aeriene au fost folosite 13.000 avioane²⁷. În august 1944 Comitetul Rezistenței Franceze pregătea insurecția națională, iar românii au participat alături de francezi pentru a pune în practică această mare acțiune.

Într-un manifest al F.N.R., intitulat „Către toți românii din Franța”, se sublinia: „... poporul francez pregătește insurecția națională inseparabilă de libertatea națională”. Manifestul se încheie astfel: „Români din Franța! Pretutindeni unde muncesc români și românce, ei

²³ Idem, **op. cit.**, în **Ibidem**, aprilie, 1999, p. 10.

²⁴ W. Churchill, **op. cit.**, vol. II, p. 182.

²⁵ A. Maurais, **op. cit.**, p. 678.

²⁶ G. Hani, **Istoria poporului japonez**, p. 185.

²⁷ Gh. Buzatu, **Războiul secret**, Ed. Junimea, Iași, 1973, p. 255.

trebuie să saboteze tot ce slujește nemților... toți românii valizi să intre în milițiile patriotice”²⁸.

În regiunea pariziană, în perioada 14-18 august sunt scoși din luptă peste 2.000 de soldați germani, 100 de camioane, atacate și distruse depozite de arme și de muniții. Tone de țepi pentru spargerea cauciucurilor sunt răspândite pe șosele. În cursul operațiunilor de curățire, sunt doborâți 150 milițieni colaboraționiști, trenurile nu mai circulă, din cauza grevei feroviarilor²⁹.

Rezistența este gata să înceapă lupta deschisă pentru a smulge eliberarea. În Manifestele difuzate, se putea citi: „Pariziene și parizieni, F. F. I. și milițiile patriotice sunt gata să-și recucerească orașul prin luptă directă”. Guvernatorul german von Chollitz a luat măsuri discreționare, în perioada 19-20 august. Cităm un fragment din comunicatul Marelui Stat Major german: „Guvernatorul militar este hotărât să mențină ordinea cu orice preț. În cazul unor noi sabotaje, atentate, vor fi luate cele mai severe și brutale măsuri de represiune... Comandanții de grupe tactice vor trebui să acționeze necruțător în zona lor și să curețe punctele de rezistență”.

La 19 august 1944, când s-a declanșat insurecția, patrioții români în frunte cu Traian Vuia au ocupat fosta legăție a lui Antonescu, transformând-o într-un adevărat punct de sprijin al insurecției franceze, din al XVII-lea arondisment³⁰. Pentru a coordona întreaga insurecție ce a cuprins Parisul, colonelul Rol, comandantul regional al Rezistenței, a cerut parizienilor să se unească toate organizațiile existente într-un șuvoi revoluționar, făcând apel la feroviarii care erau în grevă, la muncitorii din marile întreprinderi, la jandarmi și poliție. Un manifest al forțelor franceze din interior, semnat de comandantul regiunii Paris afișat pe majoritatea clădirilor, cerea sprijinul acestora.

Relatăm câteva fraze din manifestul editat de forțele Rezistenței: „Azi este datoria întregului corp al poliției să treacă de partea patrioților grupați în Forțele franceze din interior (F. F. I.). Va trebui să nu mai luați parte la arestări de patrioți, la percheziții, baraje, controale de identitate, paza închisorilor. Veți da ajutor Forțelor Franceze din Interior să-i doboare pe toți cei care vor încerca să-i slujească în acest fel pe dușmani”³¹.

²⁸ Dan Popescu, **op. cit.**, Ed. de Vest, p. 60.

²⁹ *** **Eliberarea Parisului**, Ed. Politică, București, 1967, p. 48.

³⁰ Ch. de Gaulle, **op. cit.**, p. 325.

³¹ *** **Eliberarea...**, p. 41.

Rezistența ocupă prefectura Parisului, unde a fost instalat noul prefect, domnul Luizet, trimis chiar de generalul de Gaulle. La apelul Rezistenței s-au prezentat peste 2.000 de cetățeni care au fost repartizați în toate arondismentele orașului. Patrioții au baricadat Prefectura, aducând saci de nisip ca să întărească apărarea. Nu aveau însă suficiente arme și nemții au atacat-o folosind tancuri care au spart poarta cea mare, însă soldații germani n-au putut intra în interior. Sticle incendiare „Molotov” au distrus două tancuri „Tigru” și au respins atacul forțelor germane. Germanii de la hotelul „Crilon” au deschis focul asupra pieții Concorde, făcând numeroase victime. Între timp la redacția cotidianului „Paris Soire” s-au tipărit manifeste și au apărut ziarele „Liberation” și „Frontul Național”, care au fost difuzate în întregul Paris. Manifestele apărute la 21 august în Parisul insurecționar răspândeau cuvântul de ordine al Comitetului Parizian de Eliberare și al Comandamentului F. F. I., care răsună ca un tunet: „Toți pe baricade!”, „Rezistența controlează aproape toate sectoarele Parisului”, „La arme, cetățeni!”, „Parizieni, toți pe baricade!”, „Înainte... să nu rămână inactiv nici un cartier!”, „Bateți-vă, ca niște lei!”, „Insurecția a făcut la Paris să triumfe Republica”³².

O delegație pariziană condusă de maiorul Gallois s-a deplasat la Comandamentul anglo-american, la generalul Bradley, unde s-au purtat discuții pentru ca trupele aliate să acorde ajutor insurecției pariziene. Cu aprobarea comandantului-șef al armatelor aliate și cu sprijinul generalului francez Leclerc, s-a deplasat imediat divizia a doua blindată, care își începuse activitatea pe malurile lacului Ciad în Africa, iar în acele zile de august va elibera Parisul. În acest timp, prin intermediul consulatului suedez de la Paris, comandamentul german din capitala Franței a cerut „suspendarea generală a ostilităților în întreg Parisul. Nemții ar lăsa la dispoziția Rezistenței imobilele ocupate sâmbătă, iar Rezistența ar urma să nu mai atace trupele germane care vor trece Sena pe la Paris”³³.

În aceste zile fierbinți, mișcarea de Rezistență a românilor din Paris, condusă de Traian Vuia, a păstrat legături strânse cu Rezistența franceză, partizanii săi răspândind manifeste și ziare în arondismentul al XVII-lea. Din cercetările întreprinse reiese clar că Legația României nu a fost atacată de germani și aici s-au refugiat mulți tineri care au găsit adăpost sigur la Comitetul de rezistență al românilor.

---

³² **Ibidem**, p. 92.

³³ **Ibidem**, p. 75.

În seara zilei de 23 august 1944, Traian Vuia a organizat o ședință solemnă, omagiind ziua eliberării patriei noastre de sub dominația fascistă. Comitetul de rezistență parizian condus de patriotul înflăcărat Jean Marlier nu a aprobat încetarea ostilităților și lupta s-a declanșat cu multă intensitate, iar în dimineața zilei de 25 august intră în Parisul asediat divizia a doua blindată a generalului Leclerc. „Populația se lasă în voia bucuriei... a beției libertății regăsite... parizienii îl așteaptă pe Charles de Gaulle” care a sosit la orele 19³⁴.

Omul de geniu, cunoscut pe toate meridianele Terrei ca inventator al aparatului de zbor cu forță mecanică s-a retras la Garches, bolnav de hemiplegie, unde în sufletul lui curat și cinstit s-au cristalizat convingeri profund democratice. Francezii l-au iubit și cinstit, dând numele său unei piețe a orașului Montesson. Poporul francez a apreciat lupta Comitetului de rezistență al românilor și sacrificiile făcute de Traian Vuia.

Pe strada Obrevoire, pe o placă de marmură, sunt dăltuite imagini pline de eroism, mișcarea de rezistență franceză elogiind spiritul de sacrificiu și abnegația românilor în mișcarea de rezistență europeană. De asemenea, în orașul Clichy s-a amplasat o placă comemorativă, pe casa unde a fost împușcat un patriot român comandant al unui detașament de partizani, pe care se poate citi: „Cinstim memoria lui Iosif Clisici, mort pentru libertatea Franței. Cinstim curajosul popor român, care a dat pe fiul său Clisici”³⁵.

Într-un mesaj adresat guvernului român publicat în revista “La Roumanie Libre” din septembrie 1944 și la conferința din 9 octombrie 1944, ținută la Paris în Sala “Mutualité”, Traian Vuia sublinia că peste 60 de tineri eroi ce au făcut parte din F. N. R. au căzut pe câmpul de onoare al *Maquis*-ului francez, iar la cazarma din Really s-a format o unitate românească.

George Lipovan, în cartea sa **Traian Vuia – un pionier al aviației moderne** (Ed. Facla, Timișoara, 1972), amintește la pagina 205 câțiva eroi ce au căzut pe câmpul de onoare al Franței, dându-și viața pentru eliberarea ei și înfrângerea fascismului european (Iosif Clisici, Andrei Dragoș, Sâsz Zoltan, Călin Ioan, Lazăr Alexandrescu, frații Weis, Ștefan N. Pop, Ioan Petre, Nicolae Cristea ș. a.

---

³⁴ **La Roumanie Libre**, august, 1944, fila 2.

³⁵ Dan Popescu, **Românii în rezistența franceză**, Ed. Politică, București, 1969, p. 32.